

Az Ige tükrében.

Éhség az Ige után.

Ámos : 8 : 11—11.

A kenyér után való éhség és a víz után való szomjúság is borzasztó, és a lelkipásztor életének legszomorúbb percei közé tartozik az, mikor látnia kell embereket, akik az éhinségnek vannak kitéve és nincs módja és tehetsége rá, hogy segítsen rajtuk. De látni azt, mikor az Ige utáni szomjúság önti el a lelkeket, mikor a lelki eledelt keresik és hiába keresik, szomjúhozó és éhező lelkeket, kikben forrón csap fel az Isten utáni vágy, de akik nem találják Istent, ez még rettenetesebb. A fizikai inségben a szenvedő ember képe okoz fájdalmat és az, hogy tehetetlen vagyok segíteni rajta, a lelki éhségben az a borzasztó, hogy az *Isten gyermeke* áll esengve és halálra váltan a bezárt ég kapuja előtt. Keresni az Urat és nem találni Őt, szomjúhozni az Élet vize után és éhezni az élel kenyérét, s elepedni a szomjúságtól, állani vigasztaló erő, bátorító szó, atyai szeretet egyetlen jele nélkül: ez olyan rettenetes dolog, melyet csak elképzelni lehet, de ritka ember, aki meg is érte volna.

A zsidó nép történetében ismerünk korokat, melyekről az Írás azt mondja, hogy ritka volt az Úrnak kijelentése és nem voltak látások, s hozzá is teszi más helyen: ahol látások nincsenek, elvadul a nép. Mi ez az ítélet más, mint Isten azon büntetésének kifejezése, hogy az Ő népét át akarja adni a tétova, bizonytalan, látás és kijelentés nélküli élet átkának és reménytelenségének. Olyan rettentő büntetés, minőt nem is alkalmazott az Úr a történet folyamán, mert mindig tartott fenn magának lelkeket, akikben az Ő Igéjének kijelentése készen állott azok számára, kik vágytak utána.

Ma úgy látszik, ennek a próféciónak egyik fele beteljesedőben van. Isten Lelke nyilvánvalóan ébresztgeti a lelkekben az Ige utáni szomjúságot. Akármerre nézzünk, látnunk kell, hogy a lelkekben fel van ébredve a vágy valami iránt, amit még nem régen is csak felületes szemekkel néztek, ami iránt

érdeklődni nem volt divat. Ma mintegy titkos sejtelem ragadta meg a lelkeket az, hogy az ember nem elég, ha a jelenvaló élet kérdéseivel foglalkozik, hanem az örökkévalóság felé is kell tekintenie. Ez a szomjúság most ébredszik. Még nem öltött határozott alakot. Még nem igen tudják, mire vágnak, de azzal már a legtöbb lélek tisztában van, hogy valamire, ami több és magasabb, mint amivel eddig birt. Lehetetlen meg nem látni, hogy az a bűvölet, mely fogva tartotta őket, kezd megszűnni és a lelkek kezdenek keresni egy utat, melyen Istenhez juthatnak. Sokan fáradhatnak bele a keresésbe és eshetnek rabúl azoknak a töröknek, melyeket a világ ezen az úton is elszórt abból a célból, hogy mégis megpróbálja kitéríteni az embereket az Isten felé vezető ösvényről. Sok lélek máig sem tudja, hogy mit keres, hanem keres valakit, aki meg tudja neki mutatni, mire is vágyik ő tulajdonképen.

És most az a kérdés, vajjon ezeknek a szomjazó és éhező, kereső és bizonytalanul tétovázó lelkekkel mi Istennek a szándéka? Mit akar ma az emberiséggel? Vajjon azt az ítéletet akarja-e végrehajtani, amit Ámos idézett helyében mond: keresnek engem és nem találnak. Vagy pedig éppen fordítva: egy dicsőséges diadalt készít az Ő evangéliuma számára azoknak a lelkeknek a megnyerésében, akiket most hív magához. Azt hiszem, az utóbbit akarja, noha megtehetné az előbbit méltó büntéskép kevély önfejű világunkkal szemben. Bizom benne, hogy kegyelmének jele és nem ítéletének szigorúsága rejlik a keresés mögött. S ha így van, akkor magát azok által akarja megmutatni, akiket az Ő népe pásztoraivá tett e földön. Boldog és áldott feladat, a kegyelem bizonyosgáttevőjének lenni, az ítélet hirdetője helyett, lelkeket vinni foglyul a kegyelem megnyíló ajtajához. Érzed-e ennek örömét, éled-e ennek dicsőségét boldog alázatban, hűséges engedelmisségben?

A bűneinkben való szomorkodás, mint a Krisztushoz jutás akadályá.

Róm. 7 : 22 – 24.

Pál apostolnak ez a lélekbemarkoló följajdulása legmélyebben rávilágít a Pál egész lelkére s arra a mély tapasztalatra, ami életének értelme volt. Utazásai és prédikálása, levelei és gyülekezetekhez intézett tanácsai és figyelmeztetései mind ennek a lesújtó, aztán fölemelő tapasztalatnak következményei, kísérői. Aki meg akarja rajzolni vagy érteni Pál jellemét, hitét, munkásságát, ezt a tapasztalatot kell megértenie. Milyen borzalmas mélysége kellett a léleknek ahhoz, hogy valaki elmondhassa azt, amivel a felolvasott igék első felében kiált fel, s kicsoda ujongó, diadalmas, előttünk csak elképzelhető öröm csoda ki a következő versből. Az élet és a halál egymás mellett.

Mindakettő olyan, hogy csak abból érthető, ami e két felkiáltás hátramögött van, a legnagyobb fájdalom, s a legdiadalmasabb boldogság. A fájdalom a törvény alatt álló ember fájdalma. Gondoljuk el, hogy van egy törvény? fogalata minden szentnek és igaznak, megtestesülése, betűbe öntése annak, ami Isten maga. És az ember ezt a törvényt lelke egész hevével szereti és követni akarja. Nem azért, mert kötelezve van rá, nem, hogy elérjen általa valamit, hanem mert érzi, hogy az az ő jobb énje, háta mögött elmúló betűinek az ő eszménye él, aminőnek neki lennie kellene, aminek Isten szeretné. Ebben a törvényben, látja Isten. Szentséges akaratát uralkodni a világ és az ő élete fölött, diadalmas fényben ragyogni minden földi szennyen és alacsonyságon túl, fenségében leszállani a földre, mint örökkévaló erő, hatalom, szépség. És az ember, akiben olthatatlan vágy ég az örökkévalóság után, szent epekedés Isten felé, *sovárgó szemmel néz erre a törvényre, melyet önként, boldog örömmel fogad el* élete vezére és zsinórmértéke gyanánt. Neki abban van boldogsága, élete, ha azt megvalósíthatja magában.

És megpróbálja *bevinni az életébe*. Kínos pontossággal ellenőrzi az élete minden mozzanatát, tanúságokat von le belőle, hasonlítja össze a törvény számtalan követelményeivel. Hol itt, hol ott talál javítani valót az életben, figyelni és igazítja helyre szavait, cselekedeteit, naponként elmélkedik a fölött, amiben még gyöngé, amiben elmaradt s elmélkedik a legfontosabb parancsok fölött. *De ime mit talál?* Az út még mind csak fölfelé vezet, mindig nehezebb és fárasztóbb az ellenőrzés, újból el-

követi ezredszer is azt a hibát, amit egy hiján ezer eselben észrevett és ki akart küszöbölni. Az ellen'ét, a törvényben lefektetett jobb én és a valódi között nem szünik. Mintha *tagjai pártot ütnének ellene*, mintha egy rejtett, álnok ellenség akarná megbántani jószándékait, mintha démoni erővel ismeretlen hatalom tartaná rabigájában és törné be és kényszeritené jobban és jobban egy rettenetes ellentétbe saját magával. „Tagjaimban más törvény van, s én nem annak engedelmeskedem, amit szeretek, hanem annak, amit nem szeretek!” sikolt fel a meggyötört lélek emésztő, reménytelen fájdalmában. A halál testében vagyok, az uralkodik rajtam. Hiába törekvésem a jó után, hiába epedő vágyam az igazi élet felé. Csak csalóka kép az, feltünik előttem, hogy annál mélyebbé legyen aztán az örvény, amiben vagyok és reménytelenebbé az élet! Számonveszi hibáit kérlelhetetlen pontossággal, fürkészi az eseteket, melyekben kudarcot vallott, de mindezek vége az, hogy a törvény még *kérlelhetelenebbül mutatja azt a tükröt*, amelyből állandóan reávigyorog saját bűneinek, gonosz képének visszataszító arca. A halál ez maga, rettentőbb minden testi halálnál, a léleknek, a jó törekvéseknek, a nemes szándékoknak, reményeinek és eszményeinek halála, temetője.

De egyszerre rávilágít egy arc, melyből béke és élet sugárzik a szemébe. Egy alak, akiben testet ölt minden, ami a törvényben drága és szent volt, aki nem ítéletet mond fölötte, hanem kezét nyújtja, hogy fölemelje. Minden megvan benne, ami a törvényben isteni volt, csak tökéletesebben, s minden, amit a maga jobb énjének vonásául felismert, csak tisztábban, világosabban. *Nem holt betű*, egy élő személyiség, kinek jelenléte körülvesz, fölemel, megbátorít, s *amire nem volt képes* a törvény, erőt ad a küzdelemre. — Nemcsak Pálnak, de minden keresztyén embernek a Jézus személyisége, a *Jézus jelenléte az az erő, mely legmélyebb* vallásos tapasztalatát képezi. *Általa lesz a bűnbánat* többé nem elerőtlenítő, kétségbeejtő tapasztalat, hanem boldog és új életre hívó érzés. *Míg a törvény állott vele szemben*, addig a bűnbánat csak újabb alkalom volt arra, hogy még mélyebben sodorja a pusztulás felé, a Jézus jelenlétében a bűnbánat áldássá válik, mely szárnyakat ad a léleknek.

Ez egy olyan tapasztalat testvéreim, amit minden őszinte keresztyén ember megtesz, csak ritkán veszi észre. Elmélkedjünk ebben az órában arról, hogyan lehet akadály a bűneink felett való bánkodás a Kr.-hoz jutásban és hogyan lehet ezt az akadályt leküzdeni.

I.

Ez a kísértés kétségtelenül csak nemes, jóra törekvő lelkeket támad meg. Az a lélek, mely minden tétovázás nélkül esik a bűn hálójába, mely nem rendelkezik azzal az öntudatlan borzalommal a bűnnel szemben, mely a tiszta lelkek sajátja,

nem érti és tudja, miben áll ez az akadály. Ő nem, hogy kínosan örködnék tisztasága és szentsége fölött, hanem kész örömmel megy a veszedelem elé. Szereti a bűnt, mely fenyegeti, keresi azt, élvezetet és örömet talál benne. *Először még érzi*, hogy az ő helye nem ott volna, hogy most elszakadt attól az eszménytől, amit magának kitűzött, de lassanként hova tovább *elmarad* ez a kínos érzés, elaltatja a Lélek benne feltörő szavát, igyekszik a *megszokás által* élet venni annak a borzadálynak, ami minden lelket elfog a bűn közeledtére. *Belefásul* először, mintegy bűvölet hatása alatt, majd készakarva, s végre beül a *csúfolók* székébe, s csak gúnyt és megvetést tud azokra szórni, akik még nincsenek odáig, mint ő. *Ezek számára nem kérdés* a bűnbánat, mert ha éreznek is ilyet, az csak futó hangulat, melyet könnyen visszaver és elűz a bűn újabb gyönyöre.

De maga az a tény, hogy e kísértést magunkra nézve veszedelmesnek érezzük, hála Istennek, annak a jele, hogy Isten közel van hozzánk, s *Lelke tusakodik* értünk. Mégis, nem könnyű magunkon is megfigyelni, hogyan homályosíthatja el a bűneinken való bánkódás, maga a bűnbánat, Krisztus képét előttünk, s hogyan vezethet bennünket egy reménytelennek látszó elveszettség állapotába. Ha azonban megpróbáljuk végig elemezni ezt a tapasztalatot a legtöbben közülünk fel fogják ezt ismerni magukban.

Alapjában a *bűnbánat két irányú* lehet, mint azt észrevehetjük saját *tapasztalatainkból*. Van esetünk, hogy *bánkódunk* elkövetett bűneink felett, mert félünk annak *következményeitől*, melyeket előre látunk. E következmények lehetnek anyagiak vagy szellemiek, testiek, vagy lelkiek, talán egy nagy veszedelem, mely mulasztásunk miatt anyagi romlásunkat okozhatja, vagy egy esemény, mely bennünket az emberek szemében lealacsonyít, elveszi tőlünk tiszteletüket, megtépi hírnevünket. Ez testvéreim, a *bűnbánatnak nem igazi formája*, egy hazug bűnbánat, mert a fájdalomakat nem a bűn, hanem annak következményei okozzák. Az ilyen bűnbánattal csak a megfertőzzük a lelkünket, csak elhomályosítjuk annak világos ítéletét, s elaltatjuk az igazság abban felhangzó szavát. De van egy másik, az *igazi bűnbánat*, melyben nem a következmények, hanem *maga a bűn az*, ami lelkünket sérti. Úgy érezzük, hogy szenybe, sárba nyultunk tiszta kézzel, hogy ez a szeny lemoshatatlanul reátapadt a kezünkre. Lealacsonyítva érezzük magunkat nem a világ, nem az emberek, nem a mások szemében, hanem mi magunk előtt, s homlokunkon ott látjuk a vörös betűjét a bűnnek, mindaddig míg tisztában nem hoztuk a dolgot Istennel. Lehet, hogy más senki sem tudja ezt, de lelkünkben kitoröhlhetetlenül ég a folt, megrontja nyugalmunkat, megzavarja álmainkat, békétlenekké, nyomorulttá tesz.

És itt lép be ez a kísértés az életünkbe. Az oly ember, testvéreim, aki szigorú kritikát tart önmaga felett és *ellenőrzi*

magát, lassanként azt veszi észre, hogy azokból a kisebb-nagyobb gyarlóságokból, bűnökből, melyek napról-napra megejtik *nem tud szabadulni*. Hol itt, hol amott jut uralomra felette a bűn, s kínos pontosságának, önvizsgálatának nem sikerül megtalálni a rést, ahol az észrevétlenül betört a lélek kapuján. Mind világosabb lesz előtte a saját gyarlósága és tehetetlensége, s mind kevesebb a reménysége arra, hogy segíthessen magán. Minden elkövetett bűnért, ahol a kísértésnek nem tudott ellenállani heves vádakkal illeti magát, csodálkozik azon, hogy minden vigyázata, aggodalmas önvizsgálata, a jó felé való állandó tekintése mellett sem tudott kellőképp őrizkedni a veszedelemtől. Mindennap elhatározza, hogy megkettőzi az éberségét, s mindennap látja, hogy a bűn kijátszotta azt.

Igy lassanként erőt vesz rajta a *keserű és fájdalmas önvád*. A saját erejében való hite meggyöngül, csak keserű gúnynyal tud beszélni minden erőfeszítésről a jó után, minden törekvésről egy magasabb élet felé, hiszen saját tapasztalatából látja, hogy semmi ilyennek nincs eredménye, a lélek felfelé röpködő szárnyait titokzatos démoni erővel húzza a föld szennye, bűne, átka. Az ilyen lelkek *két irányban haladhatnak*. Vagy *embergyűlölő és kesernyés bölcsei* lesznek a világnak, akik csak lenézni tudnak mindent, ami megújulást, lelki békességet, emberi lelkek megszentelődését hirdeti. Nem azok, akikből a hitetlenség, az üres fejű emberi gőg pöffeszkedése szól, hanem akiknek háta mögött egy sikertelen élet fájdalmas tapasztalata áll, s akiket ez tett fásulttá és reményvesztetté. Szomorú, minden részvétre és szánalomra méltó szívek, akik közül egy *Zakeus* került ki, megcsalódva mindenben, leszámolva mindennel. Vannak, akik *nem bírják el* e tragédiát, s miután bűneikkel lezárták maguk maguk mögött az utat, úgy látják, hogy minden elveszett, jóvátenni többet nincs mód semmit, s a megsemmisülés sötétségébe buknak. Egy ilyen rettentő tapasztalat lehetett a *Júdás* lelkében, aki kétségbeesve tett pontot elhibázott, nyomorult élete végére, a kegyelmet nem ismerő és nem találó lélek örök példájául.

Vagy egy másik irány, azoké a lelkeké, akik *nem mentek ily nagy konvulziókon keresztül*. Ezek még folytatják a tusát, bele akarva kényszeríteni magukat ebbe a lehetetlen életbe. Azt hiszik, a ker. élet menetét az biztosítja, ha *ápolják* magukban a bűnbánatnak ezt a torz alakját. Kétségbe vannak esve, ha nem érzik ezt folyton, pillanatról pillanatra emlékükbé idézik. Lassanként az *önkinzás* egy fajtájává válik a számukra, evvel mérik magukat, s a kimaradhatatlan érzés ápolgatása lelkük belső szükségévé válik. Vannak, akik csak *lelkileg folytatják* az önkinzást, mások fizikai életük korlátozásával próbálják kiegészíteni ezt, gyötörve és sujtolva magukat, mint a középkori flagellánsok és szerzetesek. A *Hamlet* alakjában megragadó példája áll előttünk az ilyen határozatlan, önkinzó

lelkeknek, akik azt hiszik, ezzel előbb haladtak lélekben, pedig irányavesztett, tétova lelkük nagyobb és nagyobb veszedelembe viszi őket. *Csak a bűneiket, félbemaradt cselekedeteiket, meg-hiúsuló jószándékaikat látják, s mint sötét fátyol fogja el előlük azt, aki ki tudná őket vonni e félszeg bűnbánatból, s egy csapásra meg tudja szabadítani bűneiktől.*

II.

Mert ennek a kísértésnek leküzdésére *egy erőre van szükségünk, s az a Krisztus jelenlétének ereje*, akit az ilyen bűnbánat s a belőle származó elkeseredés eltávolít és elfedez előlünk!

Hogy ettől a veszedelemtől megmenekülhessünk, először is tisztában kell vele lennünk, hogy a bűnbánat ilyen ápolása *alapjában véve az önzés és hiúság egy formája*. A keresztyén életben minden haladást azonnal megakaszt és visszavet az a tény, ha *magunkra nézünk* és nem a Krisztusra. Az ilyen ember pedig nyilvánvalóan csak magára néz. Úgy tesz mint az az ember, aki egy nagyon kedves, nagyon régi barátját várja, akivel évek óta elhidegedtek egymástól. A barát már itt van, kopogtat az ajtaján, de az ember még mindig annak a gondolatnak a hatalmában áll, hogy milyen méltatlanul bánt ő valamikor evvel az emberrel, és efeletti töprengésében nem tud válaszolni a kopogtatásra, nem hallja azt. *Igy múlik el sok óra életünkben, miáltal keserű önvád vagy bátoratlan lemondás martalékaik lettünk, s erőt vesz rajtunk a bűn, csak mert nem figyelünk fel a kopogtató szóra, s nem nyitunk ajtót* Annak, aki a vigasztalás ígéjét hozná hozzánk. *Ápoljuk a lelkünk betegségét, belerögződünk egy hangulatba, olyanok vagyunk, mint a gyermek, aki nem engedi, hogy érintsék a beteg testrészét, holott ebből az érintésből gyógyulás és megújulás fakadna. És nem is szabadúlunk ki ebből addig, míg meg nem látjuk, hogy az önző magunkra gondolás, a bűnbánatunkban, a lemondás hangulatában való tetszelgés e korszakának el kell mulnia, s még idejekorán, míg nagyobb veszedelmet nem hoz magával.*

A másik, amit világosan látnunk kell, az, hogy ebből az állapotból s magából a bűnből *sem a magunk ereje, sem a törvény ki nem szabadíthat*. Ennek az állapotnak ugyanis az a gondolat az alapja, hogy magunkkal szemben nem Isten elő akaratát, kegyelmes hozzánk forduló arcát látjuk, hanem *egy törvényt*, melynek parancsai vannak, mely rideg, felettünk álló hatalom, nem hajolva egy szemernyi sem a mi képességeinkhez, erőinkhez, követelésében mindig ugyanaz, ítéletében kérélhetetlen. Azon a rettentő tapasztalaton, hogy annak eleget tenni nem tudunk, *csak két módon lehetne segíteni*, hogy a törvény hajoljon mifelénk, vagy mi emelkedjünk fel odáig. De éppen abban van a rettentő tragikumunk, hogy érezzük, hogy mindkettő lehetetlen. A leveretésnek ebből a veszedelméből

nem tud megszabadítani az előttünk álló eszmény, mert azt könyörtelennek és hajthatatlannak fogjuk fel, de nem tudunk saját magunk sem, mert erőink hozzá elégtelenek. Beleestünk tehát egy olyan tévedésbe, melyet annak, aki a kegyelem világában él, már nem volna szabad elkövetnie, *visszaestünk a törvény világába*, melyben Isten akaratát nem Krisztus személyiségében szemléljük többé, nem abban, aki megnyitotta előttünk a kegyelem ajtaját és a kérlelhetetlen törvény helyett Isten atyai arcát tartotta elénk, hanem úgy, ahogy látták azt az ószövetség szomorú, reménytelenségben meghalt férfiai, visszajutottunk oda, hogy a *saját erőinkből* akarunk eleget tenni a törvényben megjelent Isteni akaratnak, magunkban bízunk, a magunk erőire építünk, s mikor megláttuk azok elégtelenségét, kétségbeesünk. Nem, testvéreim, ez nem az, amit Krisztus hirdetett nekünk. Ebből a veszedelemből, melynek törében az ószövetség népei sínylődtek, *Krisztus már megszabadított*, hogy többet ne magunkban bízunk, hanem abban, aki eleget tett értünk, elvezetett bennünket a törvény. vagy modern nyelven szólva az „erkölcsi eszmény”, az „emberiség életcélja”, a „magasabb ember” rideg életelvétől a menyei Atya kegyelmes arcáig, melynek fénye, jósága, megbocsátó és fölemelő szeretete sugárzik a Krisztus arcán. *Mi magunk elégtelenek vagyunk rá*, a törvény rideg fenségben ragyog előttünk, de nem vagyunk egyedül ebben az útban, a *Krisztus Csalódott jelenléte* segít előre. *Ő nem csak mutatja a célt, hanem segíti tántorgó lépéseinket, nem csak elítél ha elbukunk s nem kiméletlenül mutat rá hibánkra, hanem fölemel és támogat bennünket, azt teszi amit a legragyogóbb erkölcsi életelv, a legfelségesebb maxima sem tud tenni: erőt ad nekünk a haladásra.*

És a keserű tanúság, az élet szomorú tragikumuma között *kinyúlik a kegyelem keze, és kiragad bennünket* a céltalan, reménytelen bánkódásból. *Hány alakja volt a keresztyénségnek, látszólag martalékkül dobva annak a sorsnak, mely egyenes következményében egy Judás elkárhozott életére, vagy egy céltalan, önkínzó, csalódott életre vitt volna. S minél buzgóbb és odaadóbb lelkek, annál inkább. De jött a kegyelem. A megátalkodott, minden jóról lemondott Zakeus lelkébe ellenállhatatlan vágyat oltott, hogy lássa azt, aki az Úrnak nevében jön. Ez volt az utolsó csira Zakeus lelkében, vágyakozás látni Azt, akinek tisztületére annyian kigyültek az útra. És ennél a pontnál megragadta az isteni kéz az elkeseredett lelket, megismertette a kegyelem gazdaságával. A vakbuzgó, kétségbeesett Saul bizonyosan ott végezte volna hiábavaló életét a végső csalódás sziklájánál, ha a damaszkusi úton meg nem látja és érzi közellétét a kegyelemnek, mely átalakította életét. Ki tudja, hová jutott volna Luther az önkínzás, önvádolás útján, de Isten beleszólt az életébe és föltárta előtte a kegyelem nagyságát. És hány és*

hány lélek, akik ugyanezen örvény előtt állottak, akiket mind, talán az utolsó percben tartott vissza és ragadott ki a Krisztus áldott, fölemelő jelenléte.

Egy régi mondás szerint egy mély hitű keresztyén lélek, mikor azt kérdezték tőle, melyik a *legédesebb* érzés, azt felelte: a *bűnbánat*. Es ez így is van testvéreim. A bűnbánat lehet keserű, fájdalmas, megsemmisítő addig, míg reménytelenül vagyunk elmerülve benne, míg céltalan, míg csak a saját bűneink világosabb meglátásához visz, s belesodor az útba, melyben a *Kétségbeesés* és *Bizalmatlanság* óriásai foglyúl visznek várunkba, hogy ott saját nyomorúságunk és fájdalmaink kigyói marjanak halálra. Pedig van nálunk egy kulcs: az *ígéret kulcsa*, mely megnyitja a kétségbeesés várát: a kegyelemnek, Isten atyai irgalmának minden nyomorúságot felnyitó kulcsával kiszabadulhatunk a rémülés e helyéről. Az a *bűnbánat*, mely Krisztusra néz, a maga egyetlen reménységére, mely nem adja át magát a haszontalan bänkódásnak, hanem a kegyelem örök forrásában bizva, *leborúl az atyai kézre*, az a legboldogítóbb érzés a világon, az Istennel való kibékülés, a kegyelem erejének áldott megtapasztalása. Az az *öröm*, melyből Pál diadalkiáltása fakadt, s mely átharsog az egész lelken: Hálát adok Istennek a mi Urunk a Jézus Krisztus által.

I. L.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Gyülekezeti munka.

A szekták és az ellenük való védekezés módjai.

(Folytatás.)

Ha tehát Isten leglényegesebb tevékenysége a teremtés, hogy ő a megvállásban is teremlő, akkor természetes, hogy a legfontosabb tevékenysége számára *emlékezetet* szerzett. Hogy ez emlékezetet miképpen szerezte, az megvan írva 2 Móz. 20: 8—11-ben a következőkben: „Megemlékezzél a szombat napról, hogy azt megszenteljed . . . Mert 6 napon teremté az Úr az eget és a földet, a tengert és mindent, ami azokban van . . .” Amikor tehát Isten a szombatot elrendelte, ezzel az volt a célja, hogy figyelmét az alkotóra irányítsa. Ézék. 20: 20. Miután azonban Istent Jézusban bírjuk, e szombatnak az a célja, hogy nekünk *Jézus Krisztust kijelentse*, hogy minket meggyőzzön az ő Istenségéről. „Miután pedig ugyanazon hatalom alkotott minket új lényekké, amely Krisztus által a világot létrehozta, a szombat nemcsak Istennek a világteremtésnél Jézusban megnyilatkozott erejének, hanem *megváltási hatalmának is jele* (Kr. és a szombat 12. l.), ha pedig a szombat a *lelki nyugalom napjának* is mondatik (Móz. 2: 2), akkor a lelki nyugalmat Istennek a Fiában való megnyilatkozása eszközli. A szombatnak tehát az a célja, hogy Krisztust kijelentse a világnak és pedig mint világteremtőt és világmegváltót. Miután pedig a világteremtésben és a megváltásban rejlő teremtésben a Krisztus isteni ereje nyilvánul meg, ezért a szombat a Krisztus isteni *erejének a jele*. (Zsolt. 92.) Isten ereje nyilvánult meg a zsidók felszabadításában is (5 Móz. 4: 32—34, 5 Móz. 15), ez esemény azonban csak a mi büntől való megváltásunk symboluma, amikor tehát Krisztusra emlékeztet a szombat, ez a Krisztusra való emlékezés egyedül az, ami megválthat bennünket bűneinktől, a Krisztus teremtési erejére való emlékezés azt eszközli u. i., hogy *e teremtési erő bennünk tova fejlődik* s így ment meg bennünket a teremtési erő bűneinktől. Épen ezért a szombat a *megszentelésnek* is jele (2 Móz. 29: 43), a megszentelés ereje pedig onnan származik, hogy Krisztus jelenlétével ott van a szombaton. A Krisztus jelenléte u. i. mindenkor megszentelte azokat a helyeket, ahol megjelent, megszentelte jelenléte által a csipkebokor körüli területet (2 Móz. 3: 5), ugyanígy megszentelte Krisztus Józsué hegyét (Józs. 5: 15), megszentelte a megdicsőülés hegyét is, a sínai hegyet is, Krisztus tehát jelenlétével megszenteli a szombatot is. És. 58: 13, Péld. 8: 11, Jer. 17: 16. Épen azért *kettős áldás* származik a

szombat megünnepléséből. Isten u. i. minden nap megáldhatja az ő gyermekét, ámde ha a megáldott ember a megáldott szombatba jut, abból kettős áldás származik, mert a szombat-napi áldás mintegy külön áldásul csatlakozik a megáldott emberhez. Amennyiben pedig a szombat egyfelől Krisztus világteremtő és megváltásban is teremtő mivoltára emlékeztet, másfelől rámutat bűnös voltunkra és bűnös voltunkból újjáteremt, akkor az egyre visszatérő szombatok jelzik az embernek a *megszentelődésben való haladását* s minél inkább halad a megszentelődésben az ember annál inkább tapasztalja Krisztusnak a teremlőben és megváltásban megnyilatkozó-erejét is. Ézék. 20 : 12, 2 Móz. 31 : 35. A szombat azonban az *öröm napja* is, mert a Krisztusra mint teremlőre és újjáteremlőre való emlékezés örömmre hangol. Nagy jelentőségű dolog tehát a szombat megünneplése, mert abban Krisztus isteni lényege árad belénk, hogy általa újjáteremessünk és megszentelődjünk.

Miután így a szombat a leghathatósabb szerelő eszköz a Krisztusra, természetes, hogy a Sátán, Isten üdvélcélját meg-hiusítani akarván, elakarja vonni az emberek figyelmét a szombat megünneplésétől. Magát akarja imádatni a Sátán, ennek pedig legősibb megnyilatkozása a *napimádás* volt, ez pedig nem más, mint a vasárnap megünneplése (Sonntag). Miután már Izrael népe is hajlamos volt a napimádásra, Isten megparancsolta, hogy a templom bejárata a nap felé forduljon, hogy az, aki bemegy a templomba háttal legyen a napnak, viszont pedig aki a nap felé fordul és azt imádja, az hátat fordít Istennek a frigyládában levő törvénynek, ez történik tehát mindannyiszor valahányszor a szombatnak hátat fordítunk és a vasárnapot ünnepljük meg. A vasárnap megünneplése tehát a Sátán ünneplése, a Sátán képviselője pedig a pápaság (2 Tesz. 2 : 3—4), mert ez vette magának azt a hatalmat, hogy a 10 parancsolatot megváltoztassa. Hol keressük hát üdvösségünket, Istennél-e, vagy a pápaságnál? Miután csak azok az igazi keresztyének, akik az Isten parancsolatait, a szombatot megtartják, az adventisták szolgálnak egyedül az Urnak, a többi keresztyének mind a Sátán szolgálatában állanak.

A szombatról szóló e tanítás — bár kétségtelenül szép gondolatokat is tartalmaz — klasszikus példája annak, hogy mily erőszakot követnek el az adventisták a szentírásról, hogy miképpen formálják annak tartalmát, és Krisztus egész jelentőségét és nagyságát a szombat-törvény igazolására. E magyarázati mód szerint azonban úgyszólván teljesen szétfoszlik az Isten jelentősége, másfelől pedig a spekulatív természetű gondolatépületben minimumra redukálódik az ótestamentomi valóság minden egyéni sajátossága, viszont pedig, amikor Jézus az ótestamentum Istenének a helyére állítja, sok tekintetben az ő alakját is asszimilálja az ótestamentum szelleméhez, mert a dolog mégis csak úgy áll, hogy a Krisztust azért építik úgy

bele az ótestamentomba, hogy így egész jelentőségével igazolják az ótestamentomi törvény érvényességét.

Mindezekből tehát arra a meggyőződésre juthatunk, hogy indokolatlan a szombat megünneplésének követelménye, kérdés azonban, hogy *mi által indokolt a vasárnap megünneplése?* Indokolt elsősorban azért, mert e nap az Úr feltámadásának napja, mint a hétnek első napja. Mt. 28 : 1, Ján. 20 : 1. Ha nincs is az újtestamentomban rendelkezés a vasárnap megünneplése felől, az egyház feltámadott feje iránti kegyelet teljesen indokoltá teszi annak megünneplését. Ez a nap volt másodszor a lélek kitöltetésének, az egyház tulajdonképeni újjászületésének napja, nem egy pápának vagy egy császárnak önkényes rendelkezéséből származott ez, sem pogány szokásokból, vagy a Sátán szándékából, mint ahogyan azt az adventisták állítják és erősítik, hanem az *Isten akaratából*, aki ezen a napon hozta létre az egyházat. Ő az új mustot nem töltötte a zsidóknak szóló rendelkezések régi tömlőjébe (Mk. 2 : 22), hanem az új borhoz új edényeket teremtett s ennek alapján már az apostolok idejében az *első nap* lett a heti ünnepnap, amelyen összegyűltek a keresztyének imádkozásra és a kenyér megszegésére (A. Csel. 20 : 7), s ennek alapján lett a vasárnap az egyház napja mind a mai napig. Ha tehát nincs is kifejezett rendelkezés arra nézve, hogy a vasárnapot kell megünnepelni, az apostoli gyakorlat is arra utal, hogy ünneplése a szentírásban gyökerezik.

Az adventistáknak a Krisztus visszajövelele és a szombat-törvény megünneplésére vonatkozó tanításaikon túli hitelveik nem nagyjelentőségűek. Némileg összefüggésben van az előbbi tanításokkal az *ember természetéről, a halandóságáról, a halottak tartózkodási helyéről és alvásáról* szóló tanításaik. Az ember természetéről, testéről és lelkéről egyaránt azt tanítják, hogy halandó. Rom. 1 : 23, A. Csel. 14 : 15, Préd. 9 : 7—8. Tanítják, hogy a halhatatlanság egyedül az Isten tulajdonsága (Tim. 6 : 15—16), mondják, hogy ha az ember halhatatlan természettel rendelkezne, akkor nem volna szükség feltámadásra (1 Kor. 15 : 32), ha a szentek a mennybe jutnának, akkor semmi szükség sem volna a Krisztus második eljövetelére, magyarázhatatlan volna azonban akkor az Isten lelkétől ihletett férfiaknak a Krisztus visszajövelele utáni vágyakozása (Zsid. 9 : 28, Id. 22 : 20), viszont a biblia a gonoszokról azt tanítja, hogy az ítélet napján büntettetnek meg (2 Péter 2 : 9), nem szenvedhetnek hát akkor az ítéletnapjáig. A halottak tartózkodási helyéről azt mondják az adventisták, hogy ők a *sírban vannak* (1 Móz. 3 : 19, Préd. 9 : 12, Ján. 5 : 28—29), állapotukról pedig azt mondják, hogy *aluszak*, hogy így az öntudatlanság állapotában vannak és nincsenek többé terveik. Préd. 9 : 7—8, 1 Tess. 4 : 16—15, 1 Kor. 15 : 6, 18, 20, 51.

Viszont az ember természetéről valamint az embernek a

halál utáni tartózkodási helyéről vannak ellenkező természetű nyilatkozatok is, vannak nyilatkozatok az újtestamentumban, amelyek arra utalnak, hogy az ember már a földi életében is a *halhatatlanság*, az örökélet birtokába juthat. Ján. 11:25–26. Hogy az emberi lélek a test halála után nem hal meg és hogy nem kerül sirba, hanem tovább él, arról is számtalan nyilatkozat szól. Lk. 16:19–31, 2. kor. 5:1–6, 8–10; Ján. 14:8; T. Tgy. 4:13–17.

A *bűnösökről*, az istentelenekről azt tanítják az adventisták, hogy azok teljesen elfognak pusztulni. Ezek. 18:20, Rom. 6:23, Csel. 6:8, Jel. 20:6. Elfognak pusztulni tehát a bűnösök, Zsolt. 37:20 és 1:28., Zsolt. 92:10, amikor pedig elpusztulnak, *tűz által* fognak elpusztulni. 2. Péter 3:7–10., Mt. 3:12., Mt. 13:40., Éz. 38:11–12. E kemény felfogással szemben azonban más-képen nyilvánul meg a keresztyénség igazi szelleme. Amikor Jézus átakart vonulni egy samaritánus falun és azok nem akarták beengedni Jézust, a tanítványok azt szerelték volna, hogy Jézus tüzet kérjen az égből, mint ahogyan Ilyés tette, Jézus azonban megdorgálta őket ezt mondván: „Nem tudjátok minemű lélek van bennetek . . . az embernek fia nem azért jött, hogy elveszítse az emberek lelkét, hanem hogy *megtartsa* azt.” Lk. 9:55–56., Ján. 3:16.

A *keresztség* felől az adventisták ugyanolyan állásponton vannak mint a baptisták, gyakorolják a *lábmosást* Ján. 13:1–20. alapján s ez is elárulja, hogy mily betű szerint magyarázzák az írást, mert az írás szerint is Jézus a lábmosást az alázatosság és a szolgálatkészség példaadásaképpen végezte. Mondják, hogy a lábmosás kell, hogy megelőzze az *Urvacsorát*, amelynél alkoholmentes bort használnak és tudni vélik, hogy Jézus is ilyennel szerezte azt. E zsidó kovász által áthatott vallásban a *húsevés* is nagybűn, (Éz. 66:7.) az egészség megőrzése szempontjából ellenségei az adventisták az *alkohol élvezetének* és a *dohányzásnak* is.

Egyházalkotmányuk centralista. Ha valamely helyen elég-számu hívő van, ott megalakul a „gyülekezet”, az adventisták összes gyülekezeteinek száma mintegy 3000. Gyülekezeteiket a „vének”, a „szolgák” és a „kincstárnokok” vezetik, akiket nem fizetnek. Ha a gyülekezetek fizetett prédikátorokat akarnak tartani, „egyesületekké tömörülnek”, a több gyülekezetből létesült „egyesület” évi konferenciákat tart, van tized pénztára és a konferencia ügyei intézésére külön bizottságot is alakít. Az egyesületekké nem tömörült területeket missziós területeknek nevezik, az adventistáknak 1910-ben volt 106 egyesülete és 87 missziós területe. Az egyesületek unio-konferenciákat alkotnak, amelyek minden 2 évben gyűléseznek, az uniók elnökei a generális konferencia tagjai, amely konferencia minden 4 évben ülésezik.

A millenisták tanításai és bírálatuk.

8. Ezek után harmadik szektaként a *millenista* szekta ismertetendő. E szekta megalapítója C. T. Russel, egy észak-amerikai tanár, aki a bibliából az emberiség megmentésére irányuló nagyszabású üdvtervet ismert meg, s e tervet feltárta 6 kötetes munkájában. Russel a bibliában első sorban egy *időtáblázatot* lát, amely időtáblázat megadja a kulcsot Isten üdvtervének s a világvége dolgainak megértéséhez. A millenizmus egységes hitrendszerében a hitnek egyedüli tárgya Isten, aki úgy személyében, mint megnyilvánulásában egy, (1. Kor. 8:5—6), tagadják ezért a fiunak és a szentléleknek az Istenségét. Az Isten pedig elsősorban teremtő Isten, számtalan teremtménynek adott életet, ezek pedig lényegük szerint mind lélek, lélek alatt azonban nem lehet az emberi testtől különálló existenciára gondolni, nem is halhatatlan a lélek, nem is isteni potencia az emberben, mert a lélek csak az *élet* kifejezésére szolgál, s így minden létező lélek. Az ember teremtését illetőleg tehát tagadják a halhatatlan lélek létezését, az ember semmiképpen sem bírja a képességet a halhatatlanságra, az csak azok számára van kilátásba jutalomképpen, akik az evangeliumi korszakban különös szentségről tesznek bizonyosságot. Másfelől azonban Istennek minden teremtménye tökéletes volt, az *ember is tökéletes* volt s mint ilyen az Isten képe és hasonlóságára teremtett (5. Mózes 32:4.) E tökéletesség pedig tökéletes *testi* élet volt, amiben képesség rejtett *örökkévaló testi életre*. Az Isten azonban törvényt is adott az ember számára amivel életét kormányozza és tudtára adta, hogy e törvény megsértése esetén megfog halni (1. Móz. 2:16—17.), „mert a lélek amelyik vétkezik, meg kell hogy haljon.” Ezek. 18:4., Zsolt. 89:49. Ádám vétkezett és elveszítette a testi örökélethez való jogát, meg kellett hogy haljon (1. Móz. 3:10—19.), e halál pedig nem látszat halál, hanem valóságos halál volt, amelyben az ember lényege a lélek a halál martalékává lett. Zsolt. 146:4., Job. 14:21., Préd. 9:12.

Ádámtól kezdődőleg Isten világkormányzásában 3 *periodust* különböztetnek meg 2. Péter 3:6., 7., 13. alapján. Az első periodus az özönvizig tartott, amelyik az angyalok uralma alatt állott, a második a „jelenváló gonoszvilág” periodusa a patriarchák korszakával, a zsidó és evangeliumi korszakokkal, ez az egész második periodus a sátán uralma alatt állott. A harmadik periodus a „jövendő világ”, amelyik a Krisztus 1000 éves uralmával kezdődik és amelynek Krisztus az uralkodó hatalmassága, e korszakban a gonoszság uralmát az igazság fogja felváltani.

Ádám tehát bűnbeesett, de Isten az ő utódának Ábrahám-nak ígéretet szólott (Mózes 45—18.), hogy megfogja váltani az emberiséget a haláltól, ez ígéret megvalósult Jézusban. Jézus

személyiségéről azt tanítják, hogy létezett mielőtt a földre jött volna, mint logos, de azért nem volt öröktől fogva való életű mint Isten, hanem csak az *ő teremtménye* volt. Ján. 1 : 1—3., 6 : 38., 8 : 42. Jézus azonban mint logos részt vett a teremtés munkájában. Kol. 1 : 15—17. Nem Isten Jézus, mert csak célban és összhangzó tevékenységben egy az Istennel, nem is megtestesült alak, t. i. lényege szerint Isten, formája szerint ember, nem is angyal (Zsid. 2 : 9.), hanem *tökéletes ember* s ebben az igaz a Pál 1. Kor. 15 : 21. v. beli gondolata, hogy t. i. amiképen egy ember által lett a halál, *egy ember* által lett a halottak feltámadása, mint ilyen tökéletes ember volt t. i. képes Jézus arra, hogy megváltsa az emberiséget a haláltól az életre.

Isten u. i. tökéletes étellel ajándékozta meg Ádámot és Évát, amely ajándékban benne foglaltattak az „élethez való jog”, miután azonban engedetlenek voltak az Isten parancsaival szemben, az Isten halálra ítélte őket s így elveszítették az élethez való jogot, meghalt Ádám miután nem élhetett tovább 930 évnél, fiai már csak 900 évig éltek, míg a bekövetkező nemzedékek testi és szellemi erői annyira degenerálódtak, hogy az átlag emberi élet ma már csak 35 év. Isten azonban elhatározta az emberi nem megváltását, hogy azonban ez bekövetkezhesék, egy *tökéletes ember vétkéért és halálra ítéltetéséért egy másik tökéletes ember halála és életének értéke volt szükséges válságul*. Az Isten igazságossága követelte t. i. azt, hogy tökéletesen megfelelő árat tegyen a valaki válságpénz gyanánt az Ádám bűnéért. E válságpénz azonban nem származhatott az Ádám maradékaitól, mert azok már tökéletlenek voltak és nem voltak képesek kitermelni a válságpénz gyanánt szükséges árat. Erre a megváltásra csak Jézus volt képes, mert egyedül csak *ő volt az Ádámmal egyenlő értékű tökéletes ember*. Miután pedig az isteni igazságszolgáltatás Ádámnak az életét vette el, ez a tökéletes isteni igazságszolgáltatás egy tökéletes emberi lény életét kívánta az Ádám életéért, ezért kellett tehát Jézusnak meghalnia, de azért, hogy ilyen tökéletes ember volt, képes volt arra is, hogy maga után egy tökéletes nemet hozzon létre, amint az a következőkben ki fog tűnni :

Jézus u. i. test szerint megöletett, de *isteni lényként* támadt fel s önmagában való isteni életet nyert (Ján. 5 : 26) ; földi életében tökéletes ember volt, halottaiból való feltámadása után tökéletes képmása lett Istennek (Zsid. 1 : 3—4), ezért amikor mint isteni lény feltámadott, nem emberi testtel támadott fel, hanem miután mindenható isteni lény volt, maga alkotott magának dicsőséges isteni testet. Jézus pedig feltámadása által megszilárdította az örökéletben való hitet, azt a hitet t. i. hogy Isten *ő általa olyan nemzedéket akart létrehozni, amelynek örök élete legyen*.

(Folyt. köv.)

Az emberi élmény és az isteni kijelentés.

— Bevezetésül egy transzcendentális theológiába. —

(Befejező közlemény.)

14. Az emberi élmény és az isteni kijelentés viszonyának a vizsgálatában arra a végső eredményre kell jutnunk, hogy minden emberi élmény csak negatívum s csak az isteni kijelentés az egyellen teremtőerejű pozitívum. Az emberi élmény és az isteni kijelentés, Ádám és Krisztus, ez ó-világ és az új-világ közötti viszony tisztán *dialaktikai*, azaz ez a viszony az első tagnak a második által való megszüntetésében áll és a sor soha meg nem fordítható. Isten abszolút krízis minden emberire nézve, mert ő a minden időin túl lévő örökkévalóság. Őrajta megtörik minden idő, az idő minden valósága és minden lehetősége. Isten abszolút krízis minden kulturára és minden történetre nézve. Nyilvánvaló, „Dass die Zeit ein Nichts ist gemessen an jenen Ewigkeiten, dass alle Dinge Schein sind, gemessen an ihrem Ursprung und Ende, dass wir Sünder sind und dass wir sterben müssen . . .”¹ Az új transzcendentális theológián végig húzódik a kálvinista theologia ama régi törekvése, hogy a végest és a végtelent radikálisan szétválassza, mert *finitum non est capax infiniti*. Egy ősi duálizmus áll fenn és érvényesül letagadhatatlanul Isten és a világ, Isten és az ember, az örökkévalóság és az idői lét között, amelyet semmiféle emberi kezdeményezéssel legyőzi nem lehet. Ez a tiszta evangéliumi keresztyénség álláspontja mindenha. Ezért volt olyan mély szakadék a gnosticizmus, manicheizmus és a keresztyénség között a múltban, ezért van olyan mély szakadék a humanizmus és a kálvinizmus között ma. Az ősduálizmust egyedül és kizárólag Krisztus győzte le, helyesebben a legyőzése ennek őmaga. „Ebben a névben találkozik és válik szét két világ, metszi egymást két sík, egy ismert és egy ismeretlen. Az ismert világ az Isten által teremtett, de az Istennel való eredeti egységéből kiesett és ezért a „testnek” megváltásra szorult világa,

¹ K. Barth: Römerbrief. II. kiadás, 18. *Lüttge*: Dialektische Theologie 1925. 5. 8. lapokon.

az ember, az idő, a dolgok világa, a mi világunk. Ezt az ismert síkot metszi a másik ismeretlen, az Atyának a világa, az ősi teremtés és a végső megváltás világa". „Jézus, mint a Krisztus az előttünk ismeretlen sík, amely az általunk ismertet felülről függélyesen átszeli. Jézus, mint a Krisztus a történelmi szemléletiségen belül csak mint problema, csak mint mythos érthető. Jézus, mint a Krisztus az Atya világát hozza, amelyről mi a történelmi szemléletiségen belül semmit sem tudunk és soha semmit sem fogunk tudni".¹ A feltámadás azonban az a kivezető út, amely megnyitja előttünk az Isten új világát s kivezet a mi nyomoruságunkból s Isten erejét juttatja részünkbe. A feltámadás a kijelentés. A feltámadás a felfedezése annak, hogy Jézusban Krisztust birjuk; a feltámadás Isten megjelenése; a feltámadás annak a szükségképeniségnek a világba való belépése, hogy Istené minden dicsőség; a feltámadásban kelt felismernünk, hogy az Ismeretlen, a Szemlélhetetlen a Jézusban megjelent, hogy Jézus az idő vége, hogy ő a paradoxon (Isten emberré lett benne), ő az őstörténet (és minden csak az ő kifejlése), ő a győzelem maga. Isten magát a legsajátosabban, a legeredetibb módon a Feltámadott Krisztusban jelentette ki.² A feltámadás gondolatának idegenszerűsége az emberi gondolkozással szemben jelzi az isteninek minden emberivel szemben való idegenszerűségét, más mivoltát, az egészen más isteninek az emberi világban való csodálatos előtörését.

A győzhetetlen és örökkévaló Isten a Feltámadott Krisztusban jelentette ki magát. Krisztus a halált elnyelte: ezért ő az élet; a bűnt legyőzte: ezért ő maga az igazság; a világnak és a levegő égnek a hatalmait lesújtotta: ezért ő maga az erő. Krisztus az élet, az igazság, az erő: ezért Isten magát benne nyilvánította ki, mert az élet, az igazság és az erő maga az Isten.³ Krisztus Isten emberi formában. A legnagyobb csoda: isten-ember! Tökéletes Isten és tökéletes ember — vallja a chalcedoni atyákkal az új theologia. *Sem az emberi természet nem nyelte el az istenit, sem az isteni természet az emberit. mert Krisztusnak nem emberi természete vett részt az isteni tulajdonságokban, hanem szent személyisége.*⁴ Ezért Krisztusra

¹ K. Barth: Römerbrief. II. kiadás, 5 s. köv. lapokon.

² U. m., 6. l.

³ Kálvin: Institúciója I. 445. l.

⁴ A Schweizer: Die Glaubenslehre der ev. reformierten Kirche, Zürich 1847. II. kötet, 318. lap.

nézve is áll a finitum non est capax infiniti, de áll ennek ellentéte is a finitum est capax infiniti, mert szent személyisége kapcsolatot tudott teremteni az isteni és emberi természet között. Krisztus tehát nem orgánuma az isteni kijelentésnek, hanem magának Istennek önmaga kijelentése.

Az új transzcendentális theológiára nézve tehát Krisztus nem mint történeti Jézus bír érvénnyel, hanem, mint Logos-Krisztus, mint világteremtő és világmegváltó, tehát diadalmas, feltámadt, uralkodó, fenséges Ur-Krisztus.

15. Egy végső kérdés tovább a mi számunkra annak az eldöntése, hogy, ha az isteni kijelentést mereven szembe helyeztük az emberi élménnyel, micsoda út és mód kínálkozik annak elfogadására az ember számára? — Egyetlen út és mód a hit.

Az új transzcendentális theologia álláspontján a hit maga is a kijelentés egy része, mert semmiféle emberi erővel, vagy kezdeményezéssel arra eljutni nem lehet, ennél fogva túlhaladni sem lehet. „Glaube ist immer das erste, die Voraussetzung, die Begründung.“¹ Amiképen az isteni kijelentés minden emberit megelőző hatalom, maga a hatalom, az erő, az igazság, maga az élet, épen úgy a hit is mindent megelőző magatartás. Egyaránt könnyű és egyaránt nehéz. A hit dac és vakmerőség, „Sprung ins Leere“.² „A hit bizalom azon dolgok iránt, amelyeket az ember remél, meggyőződés azokról a tényekről, amelyeket az ember nem lát. (Héb. XI. 1.) A hit hőse mindenha Ábrahám, aki engedelmesen „kivándorolt anélkül, hogy tudta volna hova. (XI. 8.)“ Minden olyan törekvés, amely a hitet fel akarja valamire építeni, vagy pedig le akarja vezetni, a hit meghamisítása. A hit nem lelki élmény, mert hiszen legfőbb ismertető jegye a minden lekitől való eltekintés. A hitnek egyedüli formája így fejezhető ki: „AUF GOTT ALLEIN GERICHTET SEIN.“ Brunner szerint a hitről csak ennyit lehet mondani: „das Verstehen Gottes sei, die leere Form, die an und für sich nichts ist, als Gefäss für eben diesen Inhalt, und darum nur durch seine Sache ausdrückbar. Der Glaube ist desto reiner je weniger von ihm ausgesagt werden kann, je leerer er an sich ist, Der Glaube ist reine Sachlichkeit.“³ A

¹ Römerbrief 74.

² U. m. 74.

³ E. Brunner: Erlebnis, Erkenntnis und Glaube, II–III. Aufl. Tüb. 1923. 90–91.

hitet pszichologiailag csak negatív uton lehet leírni s csak azt lehet mondani: „az önmegüresítés aktusa”: a hit, vakuum, amelynek tartalmát nem az ember, de az örökkévaló Isten ad, ezért *Barth* kedvenc kifejezése a hit meghatározásánál a „Hohraum“, amely Istennek objektív szemlélhetetlenségét körülhatárolja.¹

A hitnek leggyakoribb meghatározása a *Lutheré*, aki így határozza meg: *fides fiducia, a hit bizalom*. Ez a felfogása a hitnek, a hit morálisztikus ellaposítására vezetett, mert egyenesen úgy nézik a hitet a legtöbben, mint az emberek közötti bizalom egy speciális esetét. Eszerint a gondolkozás szerint Isten egyike azoknak a dolgoknak, tárgyakkal, amelyek a bizalomraméltó kategóriák közé tartoznak, *Luther* eredetileg nem így értette, hanem a hitben egy sui generis őstaktust látott, amelyben minden bizalom előfeltétele jut tudatra, amely tehát minden más bizalmat lehetségesít.²

Kíséreljük meg felsorakoztatni azokat a jegyeket, amelyek a hitet számunkra közelebből kifejezésre juttatják:

1. A hit igenlése az ember részéről (bár nem emberi erő által) annak, amit Isten az Ő kijelentésében mond;

2. a hit szuverén, mérési és szabad mellőzése a racionális-logikai bizonyosság nyújtotta biztonságnak és döntő elhatározás az egyedül Istenre támaszkodó vakmerő lépésre;

3. helyállás, gyökerezés a transzsubjektív oldalon;

4. átélés nélkül végbemenő figyelmességével Isten ítéletére és kegyelmére;

5. félelem és rettegés közt való meghajlás Isten ítélete alatt;

6. megállás Isten szuverénitása előtt;

7. respektus az isteni inkognitó előtt;

8. passiv elfogadása Istennek és aktív igenlése az Ő akaratának.³

Ezeknek a jegyeknek a felsorolása nem rendszeres, nem kimerítő, de a hitnek mind ugyanazon passiv jelleget mutató elvi felfogásából ered. *A hit az Istennel csak viszonyban élő ember számára csoda, az Istennel élő ember számára a világon a legtermészetesebb dolog.*

* * *

¹ Max *Strauch*: Die Theologie Karl Barth. München II. aufl 34.

² E. Brunner i. m. 91–92

³ M. *Strauch*. i. m. 34.

A fent vázolt s trancendentális-nak nevezett theologia ujsága a régi liberális theológiával szemben legvégül abban a tényben világosodik meg, hogy tudománynak vallja magát anélkül, hogy egyedüli orgánumául az értelmi ismerést tartaná és vallaná. Számára a hit is ismerés és pedig az egész magatartását igénybe vevő ismerés. Az ismerésnek eme sajátos fel fogása által lesz a theologia a tudományok tudománya, amennyiben folytonos kérdés-feltételei által a törvények-törvénye, a törvények eredete felé irányítja a tudományos gondolkozást. A kérdés-feltételek radikalizmusában a theologát egyetlen tudomány sem tudja követni, miután minden tudomány számára az értelemben adva van az a végső tény, amelyet önmagával való ellenmondás nélkül sohasem tud kérdésessé tenni. A theologia pedig minden adottságokat megelőző utolsó objektivitásra Istenre utal és a kijelentésre, mint a végső trancendentális valóságra.¹

T. S.

Tisztelettel felkérjük a könyv és naptárt rendelt, nemkülönbön lapunk előfizetési díjjával hátralékban levő olvasóinkat, hogy az általuk megrendelt könyvek és naptárak árát valamint a hátralékos előfizetési díjakat ha'adéktalanul küldjék be, mert minékünk is határidős tartozásaink vannak a könyveket, naptárakat s illetve a lapunkat előállító nyomdai műintézetekkel szemben.

Tisztelettel bejelentjük, hogy tekintettel arra, miként a széles körben elterjedt tartalmas és értékes naptárunk olvasóink körében mint minden évben úgy legutóbb is igen kedvező fogadtatásra talált, az 1927 évre is kiadjuk az Erdélyi Magyar Református Naptárunkat s minden igyekezetünkkel azon leszünk, hogy a tavalyinál is tartalmasabb és gazdagabb, változatosabb Naptárt adjunk olvasóink kezébe.

Ezt a programmunkat, hogy minél tökéletesebben beválthassuk két dologra kell felhívunk olvasóink b. figyelmét.

1. Közöljük velünk, ha valamelyes hiányt találtak az elmúlt Naptárunkban, hogy azt az 1927 éviben elenyéztessük. Viszont ha valamelyes célirányos és megvalósítható eszmét tudnának, annak közlését is nagyon szívesen fogadjuk és Naptárunk összeállításánál örömmel felhasználjuk. Ezzel azt akarjuk elérni, hogy naptárunk bármely naptárral felvehesse a versenyt és hogy mindan olvasóink a neki szükségeseiket abban megtalálhassa.

2. Egyidejűleg arra is kérnünk kell olvasóink táborát, hogy szíveskedjenek Naptár szükségletüket legkésőbb 1926 július 30-ig hozzánk bejelenteni, mert csak így tudunk minden megrendelésnek eleget tenni. Nem mulaszt-hatjuk el ezuton is hangsulyozottan felhívni b. figyelmüket, hogy megrendeléseiknél a tényleges és előrelátható szükségletet szíveskedjenek bejelenteni, hogy nehogy megisméllődhessék az az eset, ami volt az elmúlt évben, hogy egyes helyekre késői rendelés folytán nem tudtunk küldeni s viszont egyes helyeken rendelőink többet rendeltek a szükségletnél és így nem tudták eladni. Ez nekünk érzékeny károsodás s viszont kellemetlen érzés, hogy nagyon sok helyre nem tudtunk Naptárt küldeni.

¹ E. Brunner: Philosophie u. Offenbarung Tüb. 1925.

A papné a gyülekezetben.

Egyet mindenekelőtt újból és újból hangsúlyozva kívánok leszögezni: a papné legyen mindenekelőtt felesége, igaz segítő-társa a férjének, legfőbb öröme, gondjainak megosztója, édes vigasztalója. Aztán legyen igaz édesanyja a gyermekeinek, aki megvalósítja Luther oly kevésbé ismert szavait: „A szülőknek, ha soha egyebet nem is tennének, bőséges alkalmuk van a gyermekeiken jó cselekedeteket gyakorolni. Ha azokat igaz istenfélelemre nevelik, elég tennivalójuk akad mindig. Mert kik az „éhezők, szomjuhozók, mezítelenek, foglyok, betegek és idegenek“ a saját gyermekeid lelkével szemben? Azokat Isten reád, csakis reád bízta, hogy gondviselőjük légy, hogy rajtad keresztül tanuljanak meg Istenben bízni, Benne hinni, őt félni és mindent tőle várni...“ És végül legyen a papné jó házi-asszony, aki okos hűséggel gondozza társát, gyermekeit és házanépét, aki helyt áll és mindenkor tud segíteni, akár betegségben, akár egészségben, akár jó, akár rossz időben. De ha ezen a három ponton megtette azt, ami tőle feltétlenül és betöltötte kötelességét s azonkívül még marad ideje és ereje s van hozzá képessége, akkor nézzen szét s kérdezze meg magát: mit tehetnék még? De csak ne muszájból és ne azért, mert „illik“ — csak ne úgy gondolja a dolgot: „azért, mert papné vagyok, ebben vagy abban az egyesületi vagy belmissziói munkában is részt kell vennem s ezt vagy azt meg kell csinálnom!“

Azért, mert papné vagy? Tévedsz, testvérem. Nem azért, hanem azért, mert kereszttyén nő vagy, azért, mert a szíved tele van szeretettel s mert nyílván van a szemed és megsajnálod a rablók kezébe esett nyomorultat az uton és megesik a lelked a szegény Lázáron a házad küszöbén, mert az élettársad hivatása téged erre jobban elkötelez, mint más asszonyokat. Minden papnénak naponként így kellene imádkoznia: „Uram, nyisd meg a szememet, hogy lássak!“

S ha egyszer Isten megtanította látni, — s ő minden imádságot meghallgat! — akkor azt is megadja neki, hogy ereje legyen a cselekvő segítségére.

Annyi tennivaló van napjainkban s minden papnénak legalább meg kell próbálnia, hogy a háza négy falán túli szükségeken is könnyítsen. Ne mondd mindjárt: „En nem értek semmiféle munkához, nekem elég dolgom van otthon!“ — próbáld meg csak egyszer és meglátod, hogy nem „lehetetlen“, amint sokszor gondoltad. Próbáld meg Isten nevében s nyisd

meg a házadat a gyülekezetnek — lehet, hogy sok piszkot és nem épen jó levegőt hoznak be magukkal az emberek a lakásodba! — hívd meg az asszonyokat egy kis kötőkére vagy munkadélutánra, vagy vasárnap délután a lányokat a tánc helyett magadhoz. Már csupán csak az, hogy a te házadban vannak, a te nappalidban ülnek, a te fényképes albumodat vagy levelezőlapjaidat nézegetik, többet ér és szorosabban összekapcsol a gyülekezetteddel, mintha akármilyen hosszú, kegyes beszélgetést folytatnál velük a saját otthonaikban. Ha így összegyűjtötted őket, ne gondold mindjárt: „Most prédikálnom kell, most beszédet kell tartanom nekik!” Arra egyáltalán nincs semmi szükség. Ha van egy jó, megfelelő könyvünk, abból olvashatunk föl valamit, de máskülönben maradjunk csak mindig egész egyszerűek és természetesek. Csupán egy cél lebegjen a szemünk előtt: megéreztetni az emberekkel a lelkekkel a menyei Atya édes, gyönyörűsége szeretőjét, adni nekik a Jézus Krisztus életének bővülő, gazdagságából. Ezt megtehetjük bibliamagyarázat és prédikáció nélkül is.

S úgy lehet, hogy ilyen összejövetelek alkalmával az is megesik, hogy nem a papné ad az egybegyűlteknek, hanem egy-egy egyszerű Máriskó néni szívéen keresztül, egy csendes, türelmes, meglelelkü Kati vagy Julis szavain keresztül mutatja meg az élő Isten a maga dicsőségét s megtörténhetik, hogy ilyenkor a papné egy óra alatt többet lát és ért meg az Isten kegyelméből és gondolataiból, mint egész eddigi élete együttvéve . . . Miért ne próbálnók meg ezt, papné testvéreim?

Nagyon jó segítség az efajta munkában a jó énekhang. Ha a papné csengő hangon tudja vezetni a zsoltáréneklést, mindjárt megbátorodnak a többiek is s ahol szívek együtt énekelnek, ott már meg van a lehetősége az együttes munkának s a közös imádkozásnak is. De persze jó hangra nem lehet szert tenni, ha az egyszer nincs meg — de annyi zenei ismerettel minden papnénak kellene bírnia, hogy egy chorált vagy egyszerű népdalt harmoniumon, zongorán vagy hegedűn kíséni tudjon. Ez fontosabb, sokkal fontosabb, mint hogy gyönyörű madeira vagy kelin himzéseket tudjon csinálni!

Van, akinek nagy mértékben adatott a szervezés tehetsége és képessége, az használja is fel ezeket a neki adott erőket Isten dicsőségére. Csak sajnós, hogy nálunk a legtöbb papnénak ilyenfajta tehetsége abban merül ki, hogy bálokat rendeznek és mindenféle ehhez hasonló multságokat. Mennyi értékes erő pazarlódik el nálunk Erdélyben eképen! Óh, ha a mi, ilyen szervező képességgel megáldott, papnéink ezt a tehetségüket az Isten szolgálatába állítanák s népegészségi kérdések, anya- és csecsemővédelem, tiszta, komoly nemzeti kultúra, evangéliumi mozgalmak, szóval az öntudatos kálvinizmus terjesztésére fordítanák!

De vannak más papnék is. Olyanok, akik irtóznak minden

nyilvános munkától, társadalmi akciótól, mert idegesek, mert zárkóztak, mert nem tudják megkapni a kapcsolatot más emberekkel. Könnyen izgatódnak, a gondolataik összekuszálódnak, beszédjük elakad, minden zavarja és feszélyezi őket... ezeket nagyon nehéz valami munkába fogni. De talán az ilyenek megpróbálhatnák azt, hogy nem boldogulnak-e a kisgyermekkel? Megpróbáltad-é már, papnétestvérem, hogy minden forma nélkül (ne nevezd vasárnapi iskolának, ha félsz tőle!) egyszerűen az utcáról magaddal vigy egy pár gyereket a házádba? Ha vannak saját gyermekeid, ültess őket is velük egy sorba s beszélj velük és mesélj nekik valamit, amint azt a tieiddel megszoktad. Látod pl. az igazán papnéhoz illő szolgálat lenne, ha a legegyszerűbb s legfáradtabb édesanyák gyermekeit vasárnap délelőtt az istentisztelet alatt magadhoz vennéd, ott foglalkoznál velük és gondjukat viselnéd, hogy az édesanyjuk mehetne el a templomba azalatt. Persze rendre megszoktathatnád erre az asszonyaidat, hogy fölváltva történjék ez a szolgálat, hogy senki sem rövidüljön meg az istentisztelet látogatásában.

S aztán van egy munka, amit egy papnének sem szabadna elmulasztania s ez a betegeken, szegényeken, szomorú, szenvedő szívűeken való rejtett, titkos szolgálat. Ma egy gyermekágyas asszonynak küldhetnél egy tányér levest, holnap a szegény béna Marikának küldhetnél egy jó könyvet olvasni s melléje pakkolhatnál egy darabka tésztát is; itt a beteg Jóska bá' örülne, ha meglátogatnád s mesélnél neki valamit a világ folyásáról, ott az öreg, tehetetlen Anna néninek vihetnél el valami régi kendőt, hogy ne fájzék úgy a hideg szobájában; a vak tanítónéninek felolvashatnál egy fejezetet a bibliából s a lázas kis Rózikának vihetnél valami orvosságot s utána nézhetnél, hogy az anyja okosan ápolja-e. Óh, Istenem, mennyit tehetsz... mennyi, de mennyi szolgálat vár reád, édes papnétestvérem!

Nagyon jó, ha ebben a munkádban a gyermekeid, még ha kicsinyek is, a segítségedre vannak. Mert eltekintve attól, hogy a papgyermeknek egyszerű iskola az, ha a szenvedő emberek nyomorúságával, bajaival megismerkednek, a szenvedőknek és betegeknek is kedvesebb és könnyebb, ha mosolygó gyermekszemek ragyognak rájuk s egy pár édes, meleg gyermekszó simul a szívükre.

Látod, ha a cselédeddel küldenéd át a sánta öregasszonynak a maradék tésztát, akkor a zsémbes öregasszony talán azt gondolná: „Na, a papné különbet is küldhetett volna, nem nagyon erőltette meg magát!” De ha a kicsi aranyhajú Klárikád viszi át s ezt mondja neki: „Anyuka üdvözlétét küldi, kóstolja meg ezt a kis tésztát, mert ez az én születésnap tésztám... tegnap voltam 10 éves...” az már egészen más... s a zsémbes, beteg öregasszonynak a szíve megtelik meleg napsugárral, úgye?

Persze a legtöbbször magadnak kell elmenni, mert a legtöbb helyen a te szíved gyöngéd tapintatására és finom figyelmességére van szükség, hogy igazán célt érij a szolgálatoddal. Mert látod, a Krisztus szeretete taníthat meg egyedül arra, hogy hol mit kell tenned. Itt van pl. az öreg Linakisasszony, hóbor-tos, zárkózott, büszke teremtés. Nem enged semmiféle „jótékony-ság”-ot a közelébe férkőzni. Mit akarnak tőle? Nem fizeti meg pontosan a lakbérét? Nincs mindig rendesen felöltözve? Kinek mi köze hozzá, hogy a kalapja már 30 esztendő? Kinek baja az, hogy a hónap vége felé már csak egy csésze teát s egy darab száraz kenyeret eszik naponként, hogy decemberben a 10°-os hidegben egyszerűen ágyban marad napokon át, hogy meg ne fagyjon? Senkinek nincs ehhez semmi köze s őt ne istápolja senki, elbajlakodik ő egymagában is úgy, ahogy lehet!

De az mégis kedves, hogy a tiszteletes asszony minden héten meglátogatja, hogy úgy érdeklődik az ő elhalt (nagy-szerű!) családjá iránt. Milyen kedves, hogy meghívta csütörtök délutánra uzsonnára, hogy hozza el magával a familia fényképalbumát és meséljen el neki mindegyikről valamit. Ezt már nyugodtan el lehet fogadni, ez már jól esik a lelkének, még ha nem is tudja viszonzni. S Lina kisasszony elmegy a tiszteletes asszonyhoz . . . s elmegy máskor is, kitárja a szívét, jól lakik étellel és szeretettel s kezd valamit megérteni a Megváltó Jézus nagy szeretetéből.

Ez is gyülekezeti munka s ilyen szolgálatból minden papné kiveheti a maga részét. Mindenesetre Isten országa munkájának az egyik legfontosabb és legértékesebb szolgálata. Erre mindig kell ideje legyen a papnénak, mindaddig, amig egészségtelen nem lesz belőle. Ahol a hajsza kezdődik, ott megszűnik az áldás. Amint észre vesszük, hogy hajszává fejlődött a jótékony-ságunk, azonnal bátran meg kell fegyelmelnünk magunkat. Mert különben a sietős, sürgős, elhajszolt gyülekezeti munkánk hullámai elmoszák azt a csöndes, áldott szigetet, amelynek őrizetét a papnéra bízta az Úristen, azt a csendes szigetet, amely révpártja és pihenője a férjének, aki naponként annyit küzd a hullámokkal s a szembejövő széllel. Azért vigyázzatok: cselekedjétek jót mindenütt és mindenkor másokkal, de azt sohase felejtsetek el, hogy elsősorban az élettársatok pihenő-helyéül és segítőtársául rendelt titeket az Isten akarata.

P. M.

Új korszak küszöbén.

Az egyházunk életének két életbevágóan fontos eseménye, a püspökválasztás és a beiktatással kapcsolatos közgyűlés, azon a püspöki programbeszéd, bőséges alkalmat ad rá, hogy ezekről gondolkozzunk és belőlük egyházunk jövőendő életére és munkájára irányítást vehessünk.

Először maga a püspöki programbeszéd kétségbevonhatatlanul jelzi, hogy egyházunk új fordulópontra áll. Ezt a korszakot, mely most annak életében következik, nem szabad semmiképpen a régi egyszerű továbbfolytatásának tekinteni. Az a korszak, melyben eddig éltünk, melyet az egyház külső fényében és erőiben való bizakodás, az adminisztrációs, jogi vonatkozások túltengése és öncélúsága jellemzett, elmúlt és nem szabad visszajönnie. Annak megvolt a maga jelentősége a maga korában és általa kétségtelenül haladt tovább a nyaszent-egyházunk, de ma már más időket élünk. Ezt a más időt jelezte a püspöki programbeszéd is nagy vonásaiban. Ennek az új korszaknak jellemvonása, hogy meg kell szünnie minden más tekintetnek az egyház vezetésében s egyedül annak kell uralkodnia, hogyan szolgálhatja egyházunk minél teljesebben az Isten országa ügyét. Az új korszaktól várjuk ennek a gondolatnak, melyet eddig is hangsúlyoztunk ugyan, de nem érvényesítettünk, minél teljesebb, egyházunk minden munkájában és egész életében való érvényesítését. Ezzel együtt véget kell vetnünk annak, hogy egyházunk életében és vezető munkaköreiben tovább is az egyéni ambíció legyen az a szempont, mellyel igényt emelnek a bejutásra olyanok, akik az egyházi élet tereit csak saját hatalmuk és befolyásuk növelésére akarják felhasználni de az Isten országa munkáival annyit sem törődnek, mint a kínai forradalommal. Ha ez így menne tovább, megsemmisítéssel fenyegetné azt az irányt, mely nagynehezen Isten akaratából már annyira útat tört magának egyházunk köztudatában, hogy nélküle nem lehet számítani.

A másik, amit az új korszak egyik legfontosabb jellemző

vonása gyanánt meg kell látnunk, az, hogy egész közszelemünkben új alapokra kell helyezkednünk. A régi elavult szellemnek ki kell pusztulnia s helyet kell adnia az evangelium mindent megújító erejének. Át kell dolgozni egyházi törvényeinket, melyeket még egy olyan egyház számára alkottak, mely világi hatalomnak akarta kijátszani magát, mely társadalmi nagyhatalom akart lenni és létérdekét és létjogosultságát abban kereste, milyen szolgálatokat tud tenni kulturális és társadalmi téren. El kell tűnnie a jogi szellemnek egyházunkból, hogy helyet adjon az evangélium egyedül örökérvényű szabályozó hatalmának. Az egyházkerületi közgyűlésen a sepsi egyházmegye által inaugurált vita még egészen a jogi egyház jellemvonásait hordozta magán, ahol az egyházi testületek egymás jogkörét vitatják és a magukét védelmezik. Ha eltekintünk is attól a kérdéstől, kinek volt igaza a vitában, nyilvánvaló, hogy egy evangéliumi egyházban egy ilyen vita lehetetlenség. De épúgy el kell tűnnie egyházunkban a közvetítő és áthidaló szellemnek, mikor az evangélium örök értékeiről van szó. Megborzad az ember, ha végiggondolja, hány meg hány esetben voltunk hibások abban, hogy ilyen áthidalásokkal elárultuk az evangélium ügyét. Van egy szellem egyházunkban, mely külsőleg azonosítja magát az evangéliumi iránnyal, ahol csak lehet és ahol csak saját befolyása erősítésére jönnek látja, úgy játsza ki magát, mintha nem lenne szemé előtt semmi egyéb, mint Isten országa terjesztése, de ha az ember mélyebben nézi ennek az iránynak a belső rugóit, azt találja, hogy tulajdonképp csak eszközül használja, ha öntudatlanul is, az evangélium nevét a saját céljai elérésére, melyek közt szerepelnek az egyéni érvényesüléstől kezdve az egyház külső inézményes építéséig sok minden. Ez az irány meg van győződve arról, hogy az egyház belső és külső élete reformációra szorult, látja azokat a nehézségeket, melyek a jogi és adminisztrációs papiros egyház életével összefüggnek, de nem meri levonni a következményeket és nem mer szembeállani avval a ténnyel, hogy a régiek elmúltak és megújult minden. Ennek az iránynak az Ige még mindig csak eszköz, mellyel maga akar „építeni“, melyet tetszése szerint forgat, nem meri magát az Isten Szentlelkére bízni, hogy az kormányozza az egyházat, mert saját magát sem meri rábízni. Félt és borzad minden jelétől az igazán mély öntudatos keresztyén életnek, ezért a felületen mozog, úgy

hitében, mint életében. Hajlandó megalkuvásokra, mert nem mer szembeállani az igazsággal, bár érzi, hogy nem jár elég mélyen és nagy szüksége van valamire. Vallja, hogy az egyháznak és az egyéni életeknek meg kell újulnia, de nem mer lemondani arról, hogy ebben a megújulásban ne ő legyen a vezető faktor, hanem Isten.

Ha csak felületesen nézzük is meg ezt a gondolkozásmódot, láthatjuk, hogy annak az egyháznak melynek legfőbb érdeke és feladata, hogy már egyszer valahára *egészen* Istenre bízta magát, ennek az iránynak burkolt felszínessége, önakarása, hitetlensége és az a tény, hogy az evangéliumot, még mindig csak eszköznek nézi, egyházunk jövő fejlődésére nézve olyan akadály, melynek elmozdítása nélkül lehetetlen lesz az igazi irányba haladnia. Annyival veszedelmesebb ez, mert nagyon nehezen lehet megkülönböztetni az igazi evangéliumi iránytól, s így segíti azt a téves, sőt veszedelmes gondolkozásmódot, mely egyházunk eddigi fejlődésében is nagy akadály volt, hogy t. i. az egyház lelki megújulása csakis tőlünk függ és bizonyos munkák végzése, bizonyos mesterségesen felvett szólásformák kellenek csak hozzá. Így beszélünk arról és dicsekszünk vele, hogy mennyi konferenciát tartottunk, hány egyházban építettünk iskolát, állítottunk harangot, mennyit adakoztak erre a hivek, nem gondolva meg, hogy sem a konferenciák, sem az adakozás, sem a sok harang, vagy a gyönyörű színelőadások és szépen sikerült táncestélyek vajmi keveset érnek Isten előtt, ha hiányzik az igazi Lélek, mely teremté ezeket. Látva most azt, hogy népünk, melyet az igazi evangéliumi szellem még nem hatott át, mennyire hajlandó magát megnyugtatni épen ezzel a gondolkozásmóddal és mennyire hajlandó megelégedni vele, ha már eljutott annyira, hogy fejcsóválva beszél a mások hibáiról és dicsekszik a saját cselekedeteivel, észrevehető, hogy ez a szellem, mely alapjában véve épenígy gondolkodik, mennyire veszedelmes akkor, mikor népünk, evangéliumi szellemben való nevelésére eljött a tizenkettedik óra.

Ez a szellem az, melynek ki kell pusztulnia egyházunkból, úgy, hogy elmélyüljön azzá a szellemmé, melyre szükség van. Ennek pedig csak az a módja, ha mindenki, aki ebben az egyházban dolgozni akar, alázatosan átadja a munka vezetését Istennek és Krisztusnak, a mi egyházunk egyedüli fejének és megelégszik azzal, hogy ne vezető legyen az egyházban,

hanem együtt munkálkodó szolga a többiekkel ha papságra vagy esperességre is méltóztatta is Isten. Így meg fogjuk érni, hogy az a sok sallang, az a sok cifraság, mely nem való egy evangéliumi egyházhoz, ki fog tisztulni az egyházunkból, A felsőbb hatóságok nem fognak azon igyekezni, hogy a hatalmukat használhassák, de az alsóbbak viszont engedelmeskednek az előbbieknél, s mindnyájan Istennek akarnak szolgálni, nem a világnak.

De ezt, mint minden alkalommal kiemeltük, semmi sem tudja szolgálni és közel hozni a megvalósuláshoz, mint egyedül a lekipásztorok alázatos és imádkozó, Istenben megújult élete. A lekipásztorok az a lelki Izráel, akiken keresztül Isten meg akarja szabadítani az ő népét. Tőlük függ, minden nappal jobban és jobban világossá válik, hogy tőlük függ, milyen lesz ez az anyaszentegyház, figyelmeztet-e Isten szavára, le akarja-e tenni magát Isten kezébe és rá akarja-e tenni jövőjét, vagy nem. Nagyon sokat kell a lekipásztoroknak imádkozniok saját magukért, hogy megmutassa nekik Isten akaratát és követni tudják azt. gyülekezeteikért; hogy azok meghallják Istennek általuk küldött üzenetét és sokat kell imádkoznunk azért a férfiuért, akit Isten itt a legnagyobb felelősséggel ruházott fel, de akire hisszük kegyelmét is kétfős mértékben árasztja. hogy adjon az Úr neki alázatos és engedelmes szívet, hogy tudjon inteni, vigasztalni, bátorítani és tudjon lélekben egy lenni azokkal, akik vezetőjévé elhivatott.

I. L.

Megjelent *Kutter H. Pál apostol* c. füzet (40 oldal), az Ifjú Erdély kiadóhivatalában kapható 8 leíért.